

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83437,Zielinski-Jozef-Jakub.html>
2022-10-05, 02:12

Zieliński Józef Jakub

ZIELIŃSKI Józef Jakub (4 III 1898, Błazowa k. Sambora – 13 III 1970, Kraków), górnik, geolog naftowy, pionier badań łupków bitumicznych. Syn Jana, ziemianina, i Tekli Wos.

Maturę uzyskał w 1916 w IV Gimnazjum im. J. Sobieskiego w Krakowie, po czym wstąpił do Legionów. Czynny w wojsku w latach 1918–21, początkowo w czasie obrony Lwowa w 1918, a następnie na froncie wojny polsko-bolszewickiej, w 1920 ciężko ranny pod Lidą. W roku akademickim 1919/20 podjął studia na wydziale mechanicznym Szkoły Politechnicznej we Lwowie. W okresach przerw w odbywaniu służby wojskowej w 1920 ukończył kurs w Akad. Handlowej, by następnie rozpocząć studia matematyczne i fizyczne na UJ, stąd przeniósł się na Akad. Górniczą w Krakowie, gdzie 12 XII 1923 uzyskał dyplom inżyniera górnika. Już wtedy był zdecydowany pracować w naftowym przemyśle wydobywczym, co wkrótce urzeczywistnił, m.in. jako współpracownik K. Bohdanowicza, profesora Akad. Górniczej oraz dyrektora oddziału w Polsce firmy Bracia Nobel.

Od 1924 pracował jako geolog w przedsiębiorstwach koncernu Bracia Nobel (firm Olej Skalny i Standard Nobel). W 1929 na Akad. Górniczej przedstawił cykl wykładów z geologii naftowej i geofizyki stosowanej i ich treść umieścił w podręczniku *Geologia naftowa* (1931–33). Już wtedy rozpoznawał geologiczne struktury wgłębne, drukował m.in.: *Borysławski fałd wgłębny w Mrażnicy* (1929), *Wyniki wierceń w Mrażnicy na tle budowy geologicznej* (1930). Później kontynuował badania w tym obszarze, publikując artykuł *Stosunki tektoniczne w piaskowcu borysławskim w Borysławiu i zach. części Tustanowic*. Prace swe dokumentował przekrojami i mapą, co pozwoliło na uruchomienie wierceń głębokich.

W 1934–36 pracował w Biurze Techniczno-Badawczym Stow.

Polskich Techników Naftowych w Borysławiu. W 1936 był krótko referentem geologicznym Inst. Naftowego w Krośnie, a następnie naczelnym geologiem koncernu Małopolska we Lwowie. W czasie okupacji sowieckiej (po 1939 i 1944) pracował w przedsiębiorstwach geologicznych (Ukrnieftiekombinat i Ukrnieftierazwiedka), a pod okupacją niemiecką w spółdzielni Lwowski Wiertacz. Wtedy jako żołnierz AK czynny w konspiracji.

W 1945 Z. osiadł w Krakowie, mając kontakt z Akad. Górniczej oraz tamtejszym Oddziałem Państwowego Inst. Geologicznego. W VIII 1946 został dyrektorem Państwowego Przedsiębiorstwa „Poszukiwania Naftowe”, ale już w roku następnym usunięto go z pracy z uwagi na poglądy. W 1947–53 w Państwowym Inst. Geologicznym, początkowo jako naczelnik, a wkrótce tylko pracownik Zakładu Nafty i Soli. Do 1961 był pracownikiem różnych przedsiębiorstw naftowych. Zarówno w publikacjach z tego okresu, jak i w realizacji projektów poszukiwawczych opowiadał się za potrzebą uruchomienia wydobywania ropy bitumicznych jako tworzywa do asfaltów.

W latach 1948–50 na AG/AGH wykładał geologię ropy naftowej i gazu ziemnego. Następnie do 1953 pełnił obowiązki kierownika Zakładu Złóż Ropy i Gazu, z którego został usunięty za poglądy antykomunistyczne. Od 1961 kierował pracownią, a następnie Zakładem Geologii Złożowej Inst. Naftowego w Krakowie (do przejścia na emeryturę w 1968). W 1963 na AGH obronił doktorat na podstawie rozprawy *Geologia i możliwości poszukiwawcze antykliny czarnorzeckiej między Wolą Komborską, Jasiennicą a Turzempolem* (promotor S. Wdowiarz).

W okresie powojennym ogłosił ponad 50 publikacji, głównie w czasopiśmie „Nafta” i „Przegląd Geologiczny” oraz w periodykach Inst. Naftowego w Krakowie.

Inspirujące znaczenie miały m.in. *Nauka o złożach ropy naftowej i gazu ziemnego* (1955), *Geologia w kopalnictwie naftowym* (1952), *Budowa geologiczna antykliny czarnorzeckiej w okolicy Orzechówki* (1962), *Główne problemy badań zbiorników węglanowych szczelinowych*

(1963), *Metodyka obliczania zasobów gazu ziemnego* (1964), *Zarys nauki o złożach kopalin użytecznych* (1964, współautorzy: A. Juchowicz, M. Kamiński, M. Krajewski).

Uczestniczył – wygłaszając referaty – w kongresach Geologicznej Asocjacji Karpacko-Bałkańskiej (Bukareszt 1951, Sofia 1965). Był przewodnikiem zjazdów karpackich Polskiego Tow. Geologicznego.

Z. jako jeden z pierwszych w Polsce podjął obliczenia całości zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego. Pod tym kątem badał szczelinowatość skał. Szczególnie dużo uwagi poświęcał obszarowi przedsudeckiemu i niecce miechowskiej, a także możliwościom kolektorskim w głębokiego fałdu w Przemyskiem.

Autor podręczników akademickich i skryptów, m.in. *Nauka o złożach ropy naftowej i gazu ziemnego* (1955), *Poradnik technika naftowego* (1969), oraz – współautor – książki *Zarys nauki o złożach kopalin użytecznych* (1964), gdzie przedstawił aktualny stan wiedzy o złożach bituminów.

Wyróżniony odznaczeniami wojskowymi (Krzyż Walecznych) i cywilnymi (Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski).

SBTP (W. Pawłowski).

Księga wychowanków i wychowawców Akademii Górniczej w Krakowie (1919–1949), Kraków 1979, s. 213–214 (J. Sulima-Samujłło).

Zbigniew Wójcik